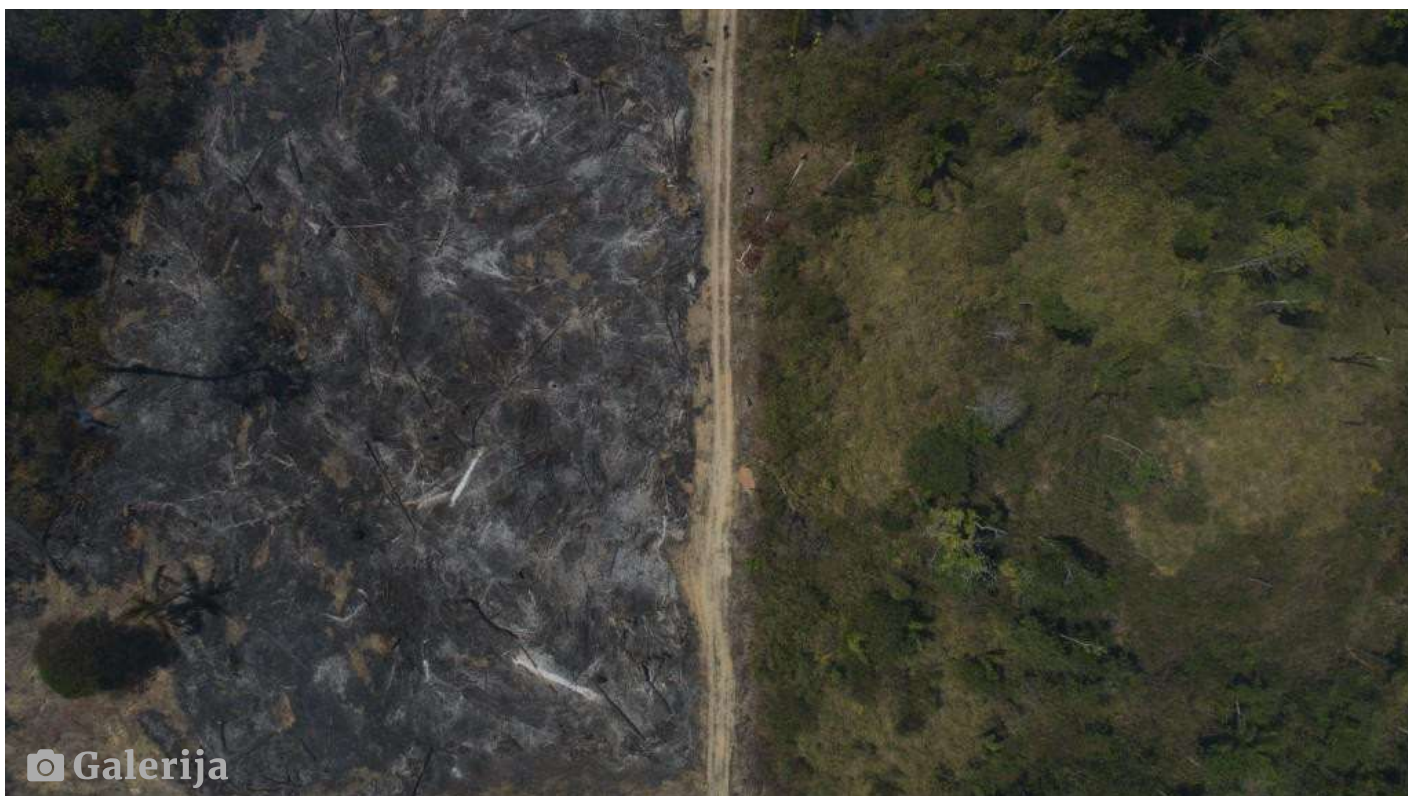

SVIJET // NE MOŽEŠ BITI ZELEN KAD SI ISKUSAN

Korporacije poludile za 'šumskim kreditima': plaćaju ljude da ne sjeku stabla, a zauzvrat mogu nastaviti proizvoditi CO₂ koliko inače i lagati da su 'ugljično neutralne'

PIŠE MARIN PRVAN

11. prosinca 2021. - 11:16

Galerija

Fernando Souza/ AFP

OGLAS

U šumama Gvatemale, Kine i Škotske, naftni div Royal Dutch Shell sadi desetke tisuća stabala koja usisavaju stakleničke plinove iz zraka, omogućujući klijentima koji kupuju njegovo gorivo da misle kako je njihova vožnja neutralna – barem na papiru. U Brazilu Amazon plaća pomoć malim poljoprivrednicima u obnavljanju degradiranih zemljišta u tropskoj prašumi koja dijeli isto ime. A u Aziji, Delta Air Lines troši 30 milijuna dolara kako bi nadoknadio zagađenje iz svojih mlaznjaka štiteći pola milijuna hektara u indonezijskoj tresetnoj močvarnoj šumi i kambodžanskom rezervatu za divlje životinje.

Sa svakim ulaganjem, korporacije skupljaju 'zasluge' za šume koje spašavaju ili obnavljaju, tokene koji predstavljaju određenu količinu ugljičnog dioksida čije se puštanje u atmosferu navodno spriječilo tako što ga sigurno pohranjuju u posađenom drveću.

Potražnja za šumskim kreditima će eksplodirati u nadolazećim godinama dok se korporacije svjesne potencijalno negativnog javnog imidža utrkuju da dođu do 'neto nule'. Konzultanti za klimatsko financiranje i ekološke skupine upozoravaju na sustav za koji kažu da ne donosi ni približno obećano smanjenje ugljika, ali nudi tvrtkama prikladan način da izbjegnu teži posao - stvarno smanjenje emisija. 'To je sljedeća velika stvar u 'zelenom pranju' - i ne smijemo se zavarati', nedavno je objavio Greenpeace na svom blogu.

Bay Ismoyo/ AFP

Na prvi pogled, razmjena se čini kao dobitna: goleme svote novca usmjeravaju se u projekte zaštite okoliša, uglavnom u siromašnim zemljama s manje mogućnosti da samostalno provedu veliku zaštitu šuma. Tvrtke koje se udvaraju klimatskim ulagačima mogu reći da eliminiraju svoje ugljične otiske nadoknađivanjem emisija koje ne mogu eliminirati iz vlastitih operacija smanjenjem CO₂ negdje drugdje na planetu. Ipak, sustav, dio onoga što je poznato kao 'dobrovoljno tržište ugljika', prepun je izazova, nejasne matematike i tvrdnji koje je teško dokazati.

Većinu vremena kreditira se za postojeće šume koje već zadržavaju ugljični dioksid, pokazuju javni podaci iz registara ugljika, uz spekulativnu pretpostavku da bi inače bile posječene. U nekim slučajevima, šume koje su generirale kredite koje je kupio Microsoft i drugi veliki igrači izgorjele su u šumskim požarima, oslobađajući tako svoje zalihe ugljičnog dioksida u zrak.

Posljednjih godina dugački popis tvrtki s popisa Fortune 500, najvećih svjetskih korporacija, počeo je kupovati kredite za šumske projekte, prema pregledu podnesaka Komisije za vrijednosne papire i burze [NBC News-a](#) i objava korporacija o okolišu, društvu i korporativnom upravljanju. Tržište za ove kredite procjenjuje se vrijednim stotinu milijuna dolara, a broj raste iz godine u godinu kako se uobličila kao samostalna burza za prodaju, trgovinu i ovjeru šumskih kredita.

Alphonsus Chern/ AFP

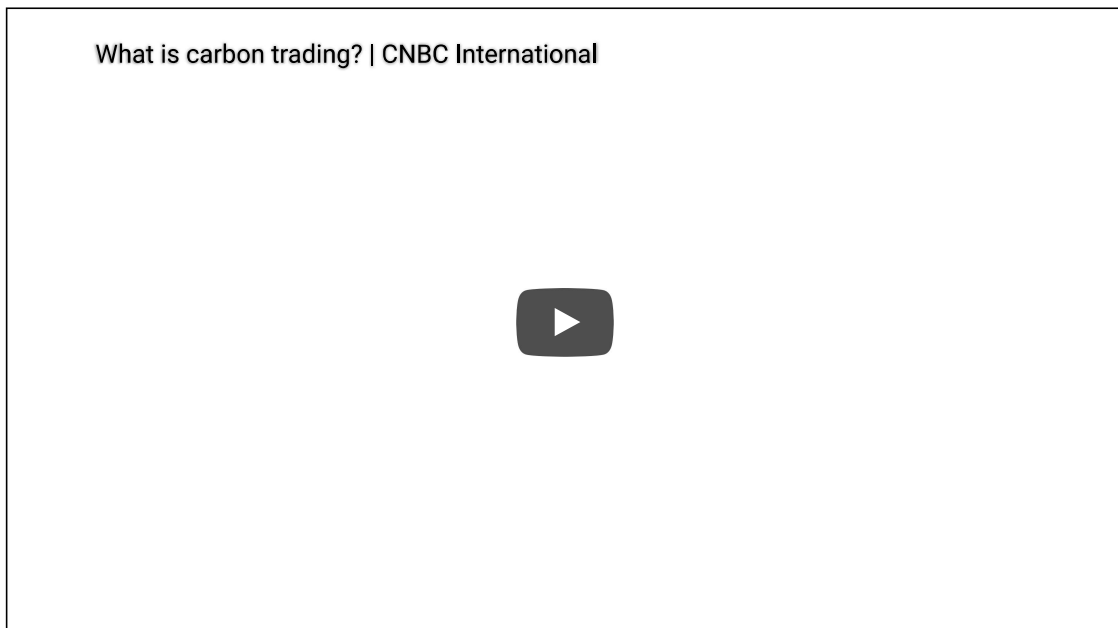
Rast bi uskoro mogao biti eksponencijalan. **Mark Carney**, bivši guverner Banke Engleske i izaslanik UN-a za klimatske financije, rekao je da bi tržište ugljičnog zagađenja uskoro moglo dosegnuti 100 milijardi dolara godišnje, iako bi neki od tih kredita mogli doći iz tehnologija hvatanja ugljika i drugih mjera, a ne samo iz pošumljavanja i prezervacije takvih površina.

Tržište bi također trebalo dobiti veliki poticaj od sporazuma postignutih prošlog mjeseca na klimatskom summitu UN-a COP26 u Glasgowu u Škotskoj, gdje je više od 100 svjetskih čelnika obećalo da će okončati i preokrenuti krčenje šuma do kraja desetljeća. Čelnici su također postigli veliki dogovor na summitu o postavljanju globalnih pravila za tržišta ugljika, što će vjerojatno dovesti još više velikih igrača u igru.

Ključna je zabrinutost da će se veliki zagađivači, umjesto da zapravo smanjuju svoje emisije iz energije i fosilnih goriva, odlučiti za lakši, često jeftiniji način plaćanja kako bi ih 'eliminirali', rekao je **Thiago Chagas**, pravni savjetnik u Climate Focusu, neprofitnoj organizaciji i platformi za klimatske stručnjake koja savjetuje vlade i tvrtke o zelenoj politici, a koji je proučavao kvalitetu kreditnih marki koju podržava UN, poznatih i kao REDD+.

OGLAS

'Koncept zelenog pranja je da tvrtke jednostavnim plaćanjem nadoknade veliku većinu svojih emisija, a zatim izađu i kažu da su ugljično neutralne', rekao je Thiago. 'To je nešto što u ovom trenutku više ne bismo smjeli dopustiti. ... Trebaju napraviti svoju domaću zadaću kako treba. Moraju interno smanjiti vlastite emisije.'

No, nisu svi šumski krediti izgrađeni isto. Postoje višestruki, konkurentni standardi 'certifikacije' i nepregledan niz organizacija ili tvrtki koje djeluju kao posrednici, provjeravaju vjerodostojnost navodnih smanjenja stakleničkih plinova i povezuju kupce i prodavače kredita. Provjeravanje ispunjenja tih aktivnosti na licu mjesta u dalekim prašumama može biti nevjerojatno zahtjevno.

'Postoji cijeli proces provjere koji uključuje revizora treće strane, ali ima i čudnih stvari u vezi s tim', rekao je ekolog **Dan Nepstad**, predsjednik Earth Innovation Institute-a. 'Onaj koji razvija karbonske projekte je taj isti koji zapošljava revizore. Dakle, revizori rade za tvrtku kojoj bi pozitivan rezultat doista bio koristan.' To znači da je na tvrtkama da izvrše vlastitu dubinsku analizu kako bi znale da su krediti koje kupuju legitimni, rekao je Nepstad.

Deltini projekti u indonezijskom rezervatu biološke raznolikosti Rimba Raya i rezervatu za divlje životinje Keo Seima u Kambodži usmjeravaju sredstva lokalnim i autohtonim zajednicama za vođenje programa očuvanja šuma. Tvrtka kaže da su projekti donijeli 13 milijuna tona smanjenja CO₂ prošle godine, tako nomažući kompaniji da ispuni svoj cilj i postane 'prva ugljično neutralna zračna tvrtka na globalnoj razini'

Smanjenje CO2 preko geama, tako poznata kompanija da ispari svoj cilj, postane priča ugljika nekadna zračna tvrtka na globalnoj razini.

'Svi Deltini projekti smanjenja ugljičnog zagađenja su neovisno revidirani u skladu s vodećim standardima trećih strana', rekao je ovaj zračni prijevoznik. Delta je priopćila da je također uložila u obnovu močvara kao dio obveze od milijardu dolara za smanjenje emisija. Ipak, ne postoji jedinstven, općepriznat način da se izbroji koliko ugljika bilo koji projekt drži izvan atmosfere.

📷 Cris Bouronde/ AFP

Ako tvrtka, na primjer, plaća vlasnicima zemljišta da ne sječu šumu koju ionako nisu planirali posjeći, nema stvarne uštede za planet - što je problem poznat kao 'dodatnost'. Projekti bi se trebali mjeriti u odnosu na 'početnu crtu' onoga što bi se najvjerojatnije dogodilo da se plaćanja nikada nisu izvršila. No, početne vrijednosti su često napuhane, kažu stručnjaci.

— OGLAS —

Britaldo Soares-Filho, profesor kartografije i geoznanosti na brazilskom Federalnom sveučilištu Minas Gerais, rekao je da to čini projekte

Orlando Soares-Filho, profesor kartografije i geoznanosti na brazilskom federalnom sveučilištu Minas Gerais, rekao je da to čini projekte 'očuvanja' šuma daleko rizičnijim od, recimo, sadnje stabala tamo gdje ih prije nije bilo. 'Projekti obnove su nešto što stvarno možete izmjeriti. Počinjete od nule, a zatim s vremenom možete mjeriti količinu ugljika fiksiranog u drveću i tlu. Bliže je stvarnosti', rekao je Soares-Filho. 'Stvar je u tome da sada samo nagađate kada kažete: Štitim ovo područje koje bi moglo biti krčeno u budućnosti.'

Tu je i 'curenje' - kada tvrtka plaća vlasnicima zemljišta da ne sijeku šumu A, a oni umjesto toga posjeku šumu B. I 'trajnost' - kada se šuma koja zadržava ugljik održava netaknutom jedne godine zahvaljujući kupljenim kreditima, ali se posječe sljedeće godine.

Jedan model, start-up tržište kredita pod nazivom NCX, nudi pojedinačnim vlasnicima zemljišta priliku da generiraju i budu plaćeni za kredite za odgađanje sječe stabala na svojim posjedima za jednu godinu, umjesto tradicionalnog standarda od 100 godina. Ako vlasnici zemlje sljedeće godine posjeku sva stabla, već su dobili plaću.

📷 Gabriela Biló/ AFP

Zack Parisa, izvršni direktor i osnivač tvrtke, tvrdi da, budući da ugljični dioksid ostaje u atmosferi dugo vremena, zadržavajući sve više i više topline, odgađanje oslobađanja ugljika u zrak ima vrijednost čak i za samo jednu godinu. Rekao je da je to naročito točno jer znanstvenici kažu da je ovo ključno desetljeće za čovječanstvo da spriječi najgore posljedice globalnog zatopljenja.

'Kada je to slučaj, vlasnici zemljišta ne moraju sudjelovati u tim višegeneracijskim ugovorima koji su podložni prirodnim poremećajima, požarima, uraganima', rekao je Parisa. 'Time možete osigurati puno više sudionika tog procesa, puno više volumena odmah, upravo sada, u

ovom kritičnom desetljeću.'

U međuvremenu, tržište šumskih kredita stvara put za masovnu infuziju korporativnog novca u ekološke projekte koji bi inače mogli ostati bez sredstava: obnova guste šume u Indiji, agrošumarstvo u Peruu i očuvanje šumskog zemljišta u utočištu za divlje ptice Hawk Mountain u Pennsylvaniji.

Michel Gunther/ AFP

Nepstad, iz Instituta za inovacije Zemlje, rekao je da je tržište šumskih kredita na raskrižju jer prelazi na veći obim u kojem države i pokrajine preuzimaju veću ulogu. 'Suština je da su to programi koji nemaju dovoljno financija', rekao je Nepstad. 'Svijet je bio toliko usredotočen na to da osigura da sredstva ne priteču u takve projekte ukoliko iza njih ne stoji samo izrazito nerizično smanjenje emisija, umjesto da kaže: idemo samo pokrenuti novac i osigurati da se instaliraju neke prilično rigorozne mjere provedbe i vjerodostojnosti takvih radnji.'